

**ҚР БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ЖОҒАРЫ ОҚУ ОРНЫНА ДЕЙІНГІ БІЛІМ
БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ БАҒЫТТАР**

халықаралық ғылыми-теориялық конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ

международной научно-теоретической конференции

**ИННОВАЦИОННЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ В СОВРЕМЕННОМ
ДОВУЗОВСКОМ ОБРАЗОВАНИИ**

Қазақстан Республикасы, Алматы

ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯНЫҢ ТІЛДІ ОҚЫТУДАҒЫ АЛАТЫН ОРНЫ

Қазақша сөйлеп, ойын басқаға жеткізу үшін, сөздерді бір-бірімен байланыстырып, оларды сөйлемде дұрыс орналастырудың маңызы ерекше. Олай болса, тіл үйренушілерге сөздерді байланыстыратын қосымшаларды үйрету, сөздердің жасалу жолдарын білдіру абзал. Өйткені сөйлемсіз ойды жеткізу мүмкін емес. Ал, сөйлеу әрекеті сөйлемнен тұрады. Ендеше қатынас жасау үшін грамматиканы теориялық деңгейде ғана меңгерту жеткіліксіз. Оны сөз бен сөзді байланыстыруда, сөйлем құрып дағдыландыру мақсатымен оқыту қажет. Сол арқылы тілдің грамматикалық меңгеру, жазу дағдысын берік қалыптастыру негізі болып табылады. Сонда ғана студент өз ойын қазақша жеткізеді.

Бүгінгі таңда Қазақстанда өскелең ұрпаққа өрелі білім, өнегелі тәрбие беру ісі заманына лайық мүлдем өзгеше, жаңаша сипат тауып отыр. Өмір заңы, бірінші кезекте, білім арқылы баланың, оның жеке тұлғасын дамытудың жоғары дәрежеде жеткізуді қатаң талап етуде.

Студентті қазақша әдеби тілде сөйлеуге үйрету әдістері сабақ жүргізу үстінде іске асырылады. Студенттің ауызша әдеби сөйлеу дағдыларына бейімдеу үшін сауатты және дұрыс жазу шеберлігіне төсілдіріп, сөздің мағыналық қасиетін, сөздік қоры мен грамматикалық құрылысын түсіндіре отырып және ауызекі тілдің байлығы мен әдеби тілдің өзіндік белгілерін түсіндіру керек.

Мәнерлеп оқудың, әдемі сөйлеудің үлгілерін оқытушы өзі көрсетіп отырғаны дұрыс. Дыбыстар мен сөздерді дұрыс айтуға, дұрыс сөйлеуге дағдыландыра отырып үйретуде жетістіктерге жетуге болады.

Осыған орай әдеби сөйлеу дағдылады қалыптастыруда фильмдерді көру, магнитофондық жазуларды тыңдату, атақты сахна шеберлерінің орындауында магнитофон таспаларына жазылған поэтикалық шығармаларды тыңдату сияқты жұмыстардың үлкен мәні бар.

Қазақ тілін үйренуші адам осы тілдің байлығын, көркемдігін, бір сөздің сан қырлы мағыналы болатындығын түсініп, үйрену қажет.

Осыған орай педагогикалық ғылым алдында да нақты міндет туындауда: ол – баланың жеке тұлғасын дамытуға бағытталған жаңа оқыту технологияларын ойлап табу, яғни оқытудың жаңа инновациялық технологиясын қалыптастыру.

Жаңа технологияның басты ерекшелігінің өзі – жеке тұлғаға баса назар аудару болса, бұл дегеніміз – оқытудың ең тиімді әдіс-тәсілдерін ұтымды пайдалана отырып, оқыту мазмұнын студенттің жеке басының ерекшелігіне, даму дәрежесіне қабілет-мүмкіндігіне бейімдей жүргізу деген сөз.

Біздің өзіндік іс-тәжірибеміздің негізінде жасалған іс-тұжырымымыз көрсеткендей, жеке тұлғаға бағытталған зерттеушілік, ізденіс бағытында жұмыс жүргізу, сондай-ақ эвристикалық әңгіме, пікір-талас, өзара сөйлесу, топтық жұмыс сияқты формалардың озық тұратыны байқалады.

Шетел тілді дәрісханалардағы қазақ тілі пәні оқытудың басты ерекшелігі сол – мұнда бір топта отырған студенттердің ұлты, оқу ынтасына қарай тілді білу дәрежесі де әр түрлі болып келеді. Сол себепті де нақты нәтижеге қол жеткізу үшін деңгейлеп сараптау технологиясының тиімді екенін күнделікті іс-тәжірибемізден көріп жүрміз.

Шетел білім алушыларының жағдайында қазақ тілі пәнін жүргізуде жекелеп оқыту технологиясын пайдалану да тиімді. Жекелеп оқыту дегеніміз – студенттің жеке дара ерекшеліктерін ескере отырып, оқыту үрдісін ұйымдастырудың әдіс-тәсілдерін, қарқынын таңдау.

Инновациялық технологиялардың көптігіне, олардың түрі мен әдістердің сан салалығына қарамастан, әр технологияның элементтері өзара бір-бірімен байланысып кірігеді.

Мысалы, зерттеу сабағында студенттер топқа бөлінеді. Бірінші топ Крыловтың «Қварға мен түлкі» өлеңін аударма түрінде оқып, композициялық желісіндегі ерекшеліктерді анықтап, тақырыбы менидеясын айқындайды, осы шығармадағы мәтіннен көркемдегіш құралдарды табады. Екінші топ «Крыловтың ізімен» атты қара сөзбен берілген шығарманы оқып, оқиға желісіне, жазылу тәсіліне талдау жасап, алдыңғы өлеңмен салыстырып, ұқсастығы мен айырмашылығын ажыратады.

Бұл әдіс-тәсілдер аталған технологияда және тиімді сабақтар жүйесі технологиясында да қолданылады. Тиімді сабақтар жүйесі технологиясына жобаны қорғау, шешендік өнер сабағы енеді.

Шешендік өнер сабағында студенттер оқытушы ұсынған тақырып бойынша бәсекеге түседі. Мысалы, «өнер алды – қызыл тіл» деп алып, бұл орайда мақал-мәтелдерді көп білетіндер сайысын өткізуге болады.

Сонымен, қорыта келгенде, айтарымыз – шетел дәрісханасында қазақ тілі пәнін оқытуда жаңа инновациялық технологияларды пайдалану оқытушы үшін қандай маңызды болса, студент үшін мәнділігі бұдан да кем емес.

Сөйтіп, осындай жүйелі жұмыстар нәтижесінде студенттің күннен күнге білімге деген ынтасы арта түседі, олар өз бетінше шығармашылықпен жұмыс істеуге қалыптасады, өзін-өзі бағалап, оқудың мәні мен мақсатын айқын түсінеді. Жеке тұлға ретінде дамуына әсер етеді.

Қазақ тілін басқа ұлт өкілдеріне үйрету, сол тілде белгілі бір хабарды баяндау, екінші біреуге жеткізу, яғни қазақ тілі арқылы ақпарат алмасу мақсаттарына бағытталады. Психология ғылымы тілді практикалық мақсатта меңгеруді әрекет тұрғысынан қарастырады. Сөйлесім әрекетінің табиғатын түсіну үшін, сөйлеу мен тілдік тұлғалардың ойға қатысты қимыл-қозғалысының мәнін түсіну қажеттігі туындайды.

Сөйлеу әрекеті адамның қандай да болмасын әректі сияқты екі негізгі шарттан тұрады: Біріншісі – белгілі бір мақсатқа бағытталуы. Қазақ тілін үйретуде сол тілде өз ойларын, хабарламаларды жеткізе білу, оны қабылдау және оған жауап қайтару, яғни қазақ тілінде тілдік қатысымға түсу. Осы мақсатқа жеткенде ғана әрекет тоқталады.

Екіншісі – әрекеттің құрылысы. Әрекет жеке-жеке, бір-бірімен байланысты әрекеттердің бірлігінен тұрады. Тілдік қатысымды жүзеге асыру үшін алдымен, хабарлау әрекеті, қатысымға қажетті тұлғаларды іріктеу, оны қабылдаушыға дұрыс жеткізу, қабылдау, хабарға жауап беруді байланысқа түсіру әрекеттері негізінде жүргізіледі.

Қазақ тілі пәні оқытушының іс-тәжірибенінің молдығы, шығармашылықпен жұмыс істеуі келешек ұрпағымыздың сауатты, білімді, жан-жақты саналы азамат болып өсуіне ықпалын тигізбек. Яғни, сабақтың білімділік мазмұны мен тәрбиелік мәнін бірлікте қарау ұстаздың негізгі мақсаты.

Пайдаланған әдебиеттер:

- 1) Пассов Е.И. Основы методики обучения иностранным языкам. М., 1977
- 2) Комплексный подход к обучению студентов- иностранцев русскому языку. Изд. МГУ, 1991.
- 3) Оразбаева Ф.Ш. Тілдік қатынас: теориясы және әдістемесі. Алматы, РБК. 2000. 207-б.

Тилеужанова Г.Т.

Абдвахитова Г.Н.

Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ (Қазақстан Республикасы)

МЕМЛЕКЕТТІК РӘМІЗДЕРДІ ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ СТУДЕНТТЕРДІ ОТАНСҮЙГІШТІККЕ ТӘРБИЕЛЕУ

Елбасы Н.Ә. Назарбаев «Қазақстан – 2050» жолдауының «*Жаңа Қазақстандық патриотизм – біздің көпұлтты және көпконфессиялы қоғамымыз табысының негізі*» деп аталатын бөлімінде: «*Өз бойымызда және балаларымыздың бойында жаңа қазақстандық патриотизмді тәрбиелеуіміз керек. Бұл ең алдымен елге және оның игіліктеріне деген мақтаныш сезімін ұялатады.*» деп үміт артып отыр.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңында: «Білім беру жүйесінің басты мақсаты- ұлттық және адамзаттық мәдени құндылықтар негізінде жеке тұлғаның қалыптасуына қажетті жағдай жасау» деп көрсетілген. Қазіргі таңда тәуелсіз еліміздің ертеңгі тізгінін ұстар азаматтарына жан-жақты өнегелі тәрбие беру- қоғамымыздың алға қойып отырған басты мақсаттарының бірі.

«Отан- от басынан басталады» дейді халық даналығы. Демек, бала тәрбиесі – Отан мен ел мүддесі. Жас ұрпаққа өз халқының төл мәдениеті,